

6c. 15.

DE ALIMENTIS
VIDVAE IN DOTATAE
EX FEVDO DEBITIS

ILL. ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE
P R A E S I D E

D. IOHANNE THEOPHILO SEGERO
EIVSDEM ORDINIS ET SVPREMAE IN PROVINCIA
CVRIAE ASSESSORE ATQVE ANTECESSORE

FRID. CAL. OCTOBR. AN. CIOIO CCLXXIIII

H. L. Q. C

D I S P V T A B I T
CAROLVS HENRICVS SCHVVABE
NOSSENA MISNICVS

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIA

23. A
L. M. Wolf.

DE ALIMENTIS
VIDVABINDOTAE
EX REVDO DEBITIS
H. I. ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE
P. R. A. E. S. I. D. E.

D. IOHANNI THEOPHILIO SEGERO
EIVSDEM ORDINIS ET RUDOLPHI IN REGVNDIA
CVRAB ASSISSORE AVTVE AVTIVSORE
H. I. I. C. T. O. R. V. M. O. R. D. I. N. I. S.
H. I. I. C. T. O. R. V. M. O. R. D. I. N. I. S.
D. I. E. P. R. A. E. S. I. D. E.
G A R O L D S H E N R I C H S S C H V A R B E
N O S S E R A M E M B E R S

L I P S I A E
E X O F F I C I N A L A N C E M E N S I A

Handwritten signature in cursive script, likely reading 'G. H. W. Meyer'.

V I R O

ILLVSTRI AMPLISSIMO CONSVLTISSIMO

C A R O L O H E N R I C O
S C H V V A B E

S E R E N I S S I M I E L E C T O R I S S A X O N I S
A C O N S I L I I S R E I M E T A L L I C A E
D I O E C E S I N O S S E N S I
P R A E F E C T O

P A R E N T I O P T I M O

D. D. D

C A R O L V S H E N R I C V S F.

V I R O

ILLVSTRI AMPLISSIMO CONSULTISSIMO

CAROLO HENRICO

SCHVABE

SERENISSIMI ELECTORIS SACHONIS

A CONSILII REI METALLICAE

DIBEGESI NOBENSIS

PRAEFATO

P A R T I I O P T I M O

d. d. d. d.

CAROLVS HENRICVS R

Quam dulce et expeditum negotium sit, cum patre agere, *PATER OPTIME*, hoc ii, qui pectoris sensu disertos fieri statuere, qui fuere omnibus temporibus boni omnes, experti imprimis esse videntur. Quum enim propter necessitates humanas, quibus ipsos etiam amicos saepe disiungi videmus, semper ferme aliquam animi nostri consiliorum que nostrorum partem celare velare cogamur: quaenam tandem caussa sit simulandi dissimulandiue, si cum eo agas, qui nihil, quod alienum secunctum que sit a commodis *TVIS*, sequi possit. Quam quidem vel commoditatem vel voluptatem, si quis vnquam alius, ego nunc sentio. Dedo enim libellum huncce meum non homini alieno, qui suamea re gratiam aut potentiam spectari existimare possit, sed viro ei, cui, solo deo excepto, omnia, quibus felicitas mea constituitur, debeam, qui-

qui que adeo hoc ipsum a me nullo alio consilio, nisi ut pietatis grati que animi sensum exprimerem, factum esse iudicaturus sit. Quaesio igitur, PATER OPTIME, accipias eum ut interpretem modestum meae summae in TE pietatis. Volui enim, ut extaret aliquid, quod meis verbis posset quotidie auribus TVIS suggerere, filium TVVM in TE colendo obseruandoque non cedere ullius alius filio. Quod ita esse, non verbis nunc et oratione demonstrabo, sed studio, obseruantia et pietate per omnem vitam probabo. Iubeat TE Deus longissimum humanae vitae spatium percurrere saluum et incolumem, iubeat TE auxilio et emolumento et voluptati esse TVIS omnibus. Fac, PATER OPTIME, ut ego cura et amore TVO gaudere quam diutissime possim, fac, ut valeas.

Video fere omnes, qui vel de feudorum iure in
vniuersum, vel de oneribus et debitis feudalibus
figillatim exposuerunt, dotis causam diligenter agere,
et dotalitia diuitum feminarum studiosissime pertractare,
at quae sine dote matrimonium inierunt, viduas vt plu-
rimum pauperes atque egenas parum curare, quin in
toto feudaliu reru tractatu mentionem earum saepe
omittere. Cuius quidem neglectus causam non nescio.
Nam in plerisque nunc regionibus dotalitium ad illatae
dotis rationem exigitur, nec feminis sine dote nuptis
deberi putatur praeterquam ab heredibus maritorum,
quibus hi pro iure suo exsolutionem eius vel dimissio-
nem imperauerint. Quod vt vulgo verum habetur et
cum vsu fori, tum argumentis non inidoneis a feudali-
um honoru natura petitis approbatur, quoniam ad
vtendum modo et fruendum clientibus data sunt bene-
ficia, neque in alios, nisi in liberos, habita in his quo-
que sexus ratione, proprio et ordinario iure transmitti,

adeoque nec extranei successores, nec dominus, ultra quam a vasallo defuncto honorati sint, onere alendae viduae ab ipso grauari possunt; operae tamen pretium est, non nullas ab hac regula exceptiones animaduertere, quibus nos tanquam retribus nuper admodum valde impeditos sensimus, cum ad quaesita per epistolam viri nobilis responsum exarabamus. Fecimus libello academico eas complectendi periculum, neque dotalitii nomen, ne scholasticum puluerem excitaremus, sed generale vocabulum alimentorum inscripsimus, quod nec istos de vulgo sapientes, qui ad doarii vocem nunquam non memoriam dotis ab vxore allatae eiusdemque compensationem cogitando adiungunt, a legendis paginis nostris deterreret, nec prudentiorum animos ad vidualitii in feudo constituti veritatem pacta coniugum domini atque agnatorum consensu firmata vnice requirerentium, vbi et citra eam conuentionem egenti viduae, quamuis indotatae, nos velle alimenta decerni ex clientaribus mariti praediis legerint, alienaret.

I. Primum vero illorum maxime causa, qui non aliter, nisi ex dote mulierum et reciproca virorum donatione propter nuptias constari dotalitium arbitrantur, opus est antiquam rei vxoriae apud Germanos conditionem commemorare, et veras dotalitii aut doarii origines, quod nomen medio aeuo formatum ad hoc vsque tempus vsurpatur, breuiter indicare. Licet enim in ea re breuem esse, posteaquam praeter

B O E H.

BOEHMERVM qui de dotalitio doctam consultationem Volum. I. tom. II. p. 482. palam edidit, summi viri, IOH. PETRVS LVDOVICVS expositis differentiis iuris Romani et Germanici in dote et donatione propter nuptias atque in alio differentiarum opusculo de dote mariti, et, quem ipsi constat in eo ingeniorum certamine palmam praeripuisse, GVNDLINGIVS eruditissima disputatione de emtione vxorum, dote et morgengaba ex iure Germanico, putidissimos anteriorum iureconsultorum errores profligauerunt, HEINECCIUS etiam in *Elementis iuris Germanici lib. 1. tit. X.* naturam atque indolem dotis Germanicae tam solerter inuestigauit, et quicquid ad eam cognoscendam facere videretur, tam studiose collegit, vt qui post eum iurisprudentiae nostrae in artem redigendae operam nauauerunt, aliique scriptores eximii, e quibus KÖPPIVM (*von Verwidmung der Lehngüter ohne Lehnherrlichen und Agnaten Consens in den Proben des Teutschen Lehnrechts n. v.*) ESTOREM ET HENR. NETTELBLADIVM laudare satis sit, relictum vix habuerint specilegium. Ne dicam, etiam ante hos omnes CANGIVM in *Glossario* et SCHILTERVM *Praxeos Iuris Romani in foro Germaniae Exercit.* XXXVI. atque in luculento *commentario Iuris feudalis Alemann.* cap. LXIII. Romanae et Germanicae dotis discrimina perspexisse, et veras dotalitii hodierni origines e genuinis antiquitatis Germanicae monumentis cognoscendas dedisse. Igitur vt eas repeta-

mus, quantum instituti ratio postulat, dotem apud maiores nostros non vxor marito, sed maritus vxori attulit. Addit, qui iisdem verbis Romani et Germanici moris comparationem instituit, TACITVS: *Interfunt parentes et propinqui ac munera probant: munera non ad delicias muliebres quaesita, nec quibus noua nupta comatur; sed boues et fraenatum equum, et scutum cum fra-mea gladio que. In haec munera vxor accipitur, atque ipsa armorum aliquid viro affert. Hoc maximum vinculum, haec arcana sacra, hos coniugales Deos arbitrantur.* de mor. Germ. cap. XVIII. Cum qua obseruatione Cornelii si quis LEGEM ALEMANNORVM conferat, praecipientum cap. LV: *si quis liber mortuus fuerit, et reliquit vxorem sine filiis et filiabus, et de illa hereditate exire voluerit et nubere alii sibi coequali, sequatur eam dos legitima, et quicquid parentes eius legitime placitaerint, et quicquid de sede paterna secum attulit, omnia in potestate habeat auferendi, quodcunque non manducauit aut non vendidit:* nae is facile inducetur in opinionem Gundlingii, Tacitum de dote legitima, qua soliti sunt viri mulieres ab ipsorum parentibus quasi coemere, capientis. Firmant hanc sententiam Fredegarii Scholastici et Salicae ac Visigothorum legis excitata ab eodem GUNDLINGIO cap. I. §. XX. XXI. et XXIII. testimonia, quibus ille nuptialia munera *Metae* nomine venientia, tanquam ipsos numos coemtionales, in solenni placito vel iudicio, certe Francorum ac Visigothorum mori-

moribus, datos atque acceptos esse ostendit. Nec
 arcana sacra coniugalesque Deos credulitate maiorum
 ab hoc ritu abfuisse putet, qui successu temporis apud
 Anglos et Gallos dotem ad ostium ecclesiae offerri, idque
 ipsum a CANGIO in laudato *Glossario*, doarium eo
 verbo intelligi pernegantis, haud dubia monimento-
 rum fide approbari meminerint. Nam, ut hoc obi-
 ter dicam, Germanicae etiam originis populi, Franci
 inprimis, introducta Christiana disciplina devictorum
 in Gallia Romanorum exemplum secuti, dotalia instru-
 menta in ecclesiis confici et in sacris ecclesiarum tabula-
 riis deponi custodiri que voluerunt. Id ipsum sollicite
 animadvertit BRUSSELIUS ad *capitula Philippi Augu-
 sti et Baronum Franciae de interceptionibus Clericorum
 adversus iurisdictionem domini regis*, inter alias litteras
 publicas eruditi operis *de usu feudorum in Gallia* Tom.
 II. adiecta p. XXVII. Eundem fontem cognitionis sa-
 cerdotalis tum de matrimonio, tum vero etiam de do-
 talitio, de quo laudatum capitulum regis Philippi ec-
 clesiae nominatim potestatem facit audiendi viduarum
 querelas, excitato loco aperuit BRUSSELIUS. Nec
 aliunde ducenda est, quod S. V. ERNESTUS me do-
 cuit, in libello nostro *de auctoritate novellarum Leonis
 Philosophi* nimis longe quaesita origo *ιερωλογίας*, ut-
 pote per eandem opportunitatem novis coniugibus
 impetrari impertiri que solitae factae que tandem cano-
 num auctoritate sic necessariae, ut data etiam dote ad
 ostium

ostium ecclesiae, quasi sponsalium magis, quam nuptiale munus acceptum esset, confectis que dotalibus instrumentis, quibus vxor ex Romana lege agnoscatur, ante *ἱερολογίας* acceptionem pontificio iure non nuptiae, sed sponsalia tantum de praesenti facta esse intelligerentur.

II. Quicquid vero muneris Tacitum respexisse existimes; (fuerunt enim, quibus de matutinis donis felicissimo, id est, altero nuptiarum die, ceu Marculphi formula habet, nouae nuptiae a marito latis sensisse videretur, cum prima lux post noctem nuptialem *dies votorum* fuerit, qua in *BALVZII appendice Actorum veterum ad Capitularia* Iohannes Dominici filius profiteretur se ante parentes et amicos ostensurum scriptum testibus roboratum, et dicturum: *Ecce quod coniugi meae in Morgicap dedi, et sic ab hodierno die firmum ac stabile tibi Miorzae vel tuis heredibus permaneat*, quam que adeo festam diem, vt maximi vinculi castis amplexibus colligati indicium, matutinum donum, sic arcana sacra omnesque coniugales Deos praesentes habere maiores nostri non inepte arbitrari potuerint;) id liquet, Tacitum apud Germanos obseruasse nec fundos, nec pecunias, vnde onera matrimonii ferri ac sustineri potuissent, maritis ab vxoribus esse allata. Certe causam et naturam dotis Romanorum que sensum in ea quaerenda et constituenda non ignorauit Cornelius. Illi non modicum munus, quod pectoris muliebris affectum

munus

ctum

Etum viro exprimeret, sed dotes lautas atque opimas
 vxori pro mariti dignitate alendae suffecturas spectabant.
 Coemtionem mulier veniebat in manum, non quasi ipsa
 pretio nuptiali coemta fuisset, sed quod aere redimenda
 esset pars domus mariti, post sacri atque humani iuris
 coniunctionem ad ipsam, tanquam filiam familias per-
 tentura. Euersa ratione legis Voconiae et intereunti-
 bus tandem sacris priuatis non omnia quidem amplius
 sua bona, vt antea omnem de patria domo atque he-
 reditate acceptam quasi legitimam partem, sed liberta-
 tis suae cupidores studiososque pecuniam tamen a
 reliquis facultatibus suis siue tum possessis siue adhuc
 speratis seiunctam, quae ad onera matrimonii sustinen-
 da satis videretur, et antiquum dotis nomen retineret,
 pleno, quanquam reuocabili, iure ad maritum ferebant,
 caeteras suas opes sibi suisque rationibus seruabant.
 Adeo infamis visa, id est, opprobrio mariti et con-
 temptui parentum agnatorumque eius exposita, quae do-
 tem non attulisset, cuiusmodi pauperculis ante sacro-
 rum priuatorum interitum, vt plurimum euenisse arbi-
 tror, vt emta tribus numis pars maritalis domus, viro
 confarreationem differente in crastinum, vsu demum
 annali capienda esset et vindicanda, deinde, cum per
 leges Iuliam et Papiam concubinatus nomen accepisset,
 vxorum, an concubinarum loco fuissent, saepe etiam
 postmortem virorum dubitaretur, ipsisque peringrata
 demonstrandae maritalis affectionis necessitas imponere-
 tur.

tur. Nihil eiusmodi dotis ab vxoribus suis aut postulabant aut expectabant maiores nostri. Ipsae armorum aliquid viris, aetate Taciti, afferbant, pecudum, quod aliunde constat, e paternis bonis non nihil, forte etiam res vtensiles, quibus esset pro illorum temporum parsimonia opus futurum. Sed arma quidem et equis grata viris militaribus munera, nec caeterae pecudes contemtibile donum, vtensilium autem apparatus forte ad domum instruendam pernecessarius. Verum quod **GVNDLIGIVS** iam animaduertit, l. i. cap. II. §. VI. *armis frameis que onera matrimonii vix sustentantur*, et quam exilia fuerint reliqua mulierum munera, vel ex silentio Taciti ne mentionem quidem illorum iniicientis haud obscure colligitur.

III. Longe alia Gallorum instituta commemorat **IVLIVS CAESAR** B. G. lib. VI. cap. XVIII. *Viri, inquit, quantas pecunias ab vxoribus dotis nomine acceperunt, tantas ex suis bonis, aestimatione facta, cum dotibus communicant. Huius omnis pecuniae coniunctim ratio habetur fructusque seruantur. Vter eorum vita superarit, ad eum pars vtriusque cum fructibus superiorum temporum peruenit.* Quod vtvt Caesar forte non in omnibus Galliae partibus fieri viderit, nolim tamen cum **HEINECCIO** *Elem. Iur. Germ.* lib. I. tit. XI. §. 233. a Romanorum moribus ductum existimare. Videant, qui huic sententiae subscribunt, quomodo donationem ante nuptias iam eo tempore apud Romanos inualuisse ostendant.

ostendant. Meliori iure GVNDLINGIVS I. C. VL-
PIANI verba huc retulit scribentis cap. IX. §. 3. P.
de iure dotium, quae Graeci parapherna dicunt, eadem
Gallis peculium appellari. Capio enim hoc peculi-
um de iis pecuniis, quae in communi viri atque vxor-
is rationario ponerentur, et quas aut vterque, si et
tum receptitia vxorum bona fuerunt, aut maritus certe
a propriis rationibus separatas haberent, quarum etiam
fructus, soluto olim matrimonio, cum ipsa vtriusque
parte ad superstitem peruenturos seruarent. Hic singu-
laris et proprius Gallorum, nescio, an omnium mos
fuit, in quo ἀντιθέρης seu ὑποβόλου aliquam speciem,
maxime vero communionem partis bonorum inter con-
iuges cernas, caeterum fateri cogaris, nihil tale Teu-
tonicis populis, qui inter Gallos regna condidere, in
antiquis ipsorum legibus constitutum reperiri. Vnde fit
magna suspicio, vel ante Germanicarum nationum in
Gallos imperia ius Romanum eos mores perduxisse in
suam potestatem, et iureconsultos Romanos dotis et
donationis ante nuptias usum, quemadmodum vtriusque
rei forma ab ipsis partim inuenta, partim constitutio-
bus imperatorum esset composita, Gallis prouincialibus
persuasuisse tanto facilius, quanto hi luculentius prisca sui,
fortean Gallici, moris imitationem aliquam in dona-
tione ante nuptias cognoscerent atque perspicerent.
Nam hanc ante nuptias donationem, quam tandem pro-
pter nuptias appellauit Iustinianus, in securitatem dotis

plane non fieri, sed longe aliam eius causam atque ingenium esse, docuit iam. HEINECCIO praefide, VICELEBIVS disp. pererudita, cui inscripsit: *Vxor Romana in propter nuptias donatione de alimentis secura tantum, et validissimis argumentis proposito singulari libello de hypobolo, inter XI. eius opuscula iunctim edita nunc conspicuo, iterum demonstravit IOH. GODOFREDVS SAMMETVS, iureconsultus doctissimus.*

III. Antiquarum autem Germanicarum legum formularumque consensione certum ac manifestum fit, diu durauisse in populo nostro veterem morem dotem vxoribus sine vlla pensatione munerum muliebrum afferendi. Obseruant viri docti, dotis vocabulum esse *πολύσημον*, nec tantum eam, quam maritus vxori constituat, et sequior aetas primum in Gallia, deinde etiam in Germania *doarium, dotalitiun, vidualitiun* appellauit, atque hanc, quae Romano iure ab vxore infertur, sed Morgengabam quoque, ceu ex Cangio *SORBERVS obseruat. et quaestion. selectar. forens. fasc. I. obs. V.* notauit, non raro in pactorum formulis dotem vocari. Nostro quidem instituto magis conuenit, praeter matutina munera nosse aliam dotem ex lege vel moribus, aliam ex pacto mulieres a maritis accepisse. Sollicite hanc differentiam *GVNDLINGIVS l. l. constituit, solutumque iuxta Saxonum, (cap. XXXIII.) Vifigothorum (lib. III. tit. IIII.) Langobardorum, (lib. I. cap. 5.)* aliarumque nationum leges parentibus pro puella

ella pretium accommodate ad legum istarum sensum, cum quibus etiam leges Burgundionum, (cap. XXIII.) Alemannorum (cap. LV.) Baiuuariorum (tit. XIII. cap. VI. et VII.) et Ripuariorum (cap. XXXVII.) conspirant, verbo ab Alemannis et Baiuuaris vsurpato dotem legitimam, vtpote quam mulier per legem vel ex moribus habeat; sed vsufructuariam portionem, quam vidua de bonis mariti consecuta sit, eaque ad secundas nuptias transeunte filii ex eo coniugio nati inter reliquas res paternas secundum adductam Baiuuariorum legem vindicauerint, illum, inquam, vsufructum, qui et Langobardorum iure, moriente vidua, integer ad mariti heredes reuertebatur, pactitiam siue conuentionalem dotem appellat. Sed et hanc pactitiam dotem, siue quod eam cum legitima commiscere voluit, siue quod Morgengabae mentio non nunquam in pactis nuptialibus dotis nomine venit, duplicis iterum generis esse KOPPIVS l. c. §. V. animaduertit. Modo enim plenum ius rei in dotem datae, modo vsufructum tantum mulieres accepisse. Istius quidem generis exemplum apparere in FORMVL. ANDEGAVENS. XXXIII. qua fiat sponsae potestas de dote faciendi, quod voluerit: alterum vero genus vtique frequentissimum in plerisque legibus atque tabulis obuenire. Velim, obseruasset vir doctus, quod in antiquis passim legibus methae statuitur pretium, conuentione minui potuisse, adeoque summam dotis lege definitam tum demum,

cum nihil de ea re pactum esset, a propinquis vxorum vel ab ipsis mulieribus peti. Sic Andegauensem formulam de dote legitima explicatam videres. Nam profecto inter nobiles atque ingenuos lautioris fortunae perraro euenisse videtur, vt nihil de dote ex moribus debita conueniret. Igitur vt interdum liberaliores maritos nullius rei dotalis vsum fructum, sed integrae dotis proprietatem in vxores transtulisse non nego, sic antiquissimam populorum Germanicorum, Visigothorum, Alemannorum, Baiuuariorum, Langobardorum, Saxonum, caeterorum, quibus iidem mores et iura placuerunt, hanc disciplinam fuisse arbitror, vt in perpetuo vitae militaris periculo, cum aut ipsi inferrent bella, aut propularent, aliquam bonorum suorum partem vxoribus ante nuptias redderent propriam, atque in plenissimam earum securitatem in parentum vel propinquorum tutela collocarent; (vnde mundii nomen ductum esse in lege Langobardica regis Rotharidis lib. I. cap. V. *si quis pro muliere libera aut puella mundium dederit*: qua de re v. GRYPEN. *Vxor Theodisca* p. 33: vnde etiam Romanos, ante nuptias donationem a barbaris, forte a Gallis edoctos, inanem suam formulam de securitate dotis per eam donationem obtinenda didicisse conicio;) mulieribus autem nondum exsoluta propinquis dote nubentibus, cum nihil singulare de ea re conuenisset, post maritorum mortem tantae partis, quantam lex assignasset, vindicatio petitioque daretur. Haec statutariae

tutariae portionis, quam hodieque capiunt viduae Germanorum, origo est, videnturque antiquae leges, quae pro illa prisca paupertate sat grande peculium vxoribus assignarent, veluti lex Saxonica pronubum trecentos solidos iubet mulieris parentibus dare, (cap. XXXVIII.) partim viros de dotali pacto commonefacere, partim peregrinos a connubiis suis arcere voluisse. Quae cum ita sint, ipsa legitimae partis viduarum origo redarguit opinionem eorum, qui illas partem hereditatis Romano verbi sensu capere autumant, easdemque alienis a Germanico iure rationibus sic iuris accrescendi participes et creditoribus mariti obnoxias reddunt.

V. Caeterum apud me nondum constitui, vtrum ea fructuaria portio, cuius toties mentionem faciunt leges nostrae antiquae, veluti LEX LANGOBARDORVM lib. II. tit. III. §. III. LEX BAIUVVARIORVM tit. XIV. cap. VI. LEX BVRGVNDIONVM cap. LXII. semper et vbiuis pactitiae dotis nomen tueri potuerit. Videntur diuersarum nationum leges in ea re non consensisse, et secundum alias ipsa munera, quibus vxor coemta esset, in fructu magis mulieris, maxime cum filios genuisset, aut ad secunda vota progredederetur, quam perpetuo et stabili iure ipsi propria esse; aliae autem, ceu memorata Boiorum lex, tantae partis paternorum bonorum, quantam vnusquisque ex filiis caperet, matri ad vtendum fruendum assignauisse. Quamobrem non male vsumfructum quoque mulieris, inprimis quae marito

rito defuncto neque secundas nuptias faceret, neque ad parentes reuertetur, antiquissimo iure legitimum appellaueris, cuius tamen modum statuere coniuges inita singulari conuentione et potuerint, et saepissime soliti sint. Hodieque ususfructus bonorum mariti viduae passim a lege debetur. cf. HEINECCIUS *de ususfructu iuris Germanici imprimis Hamburgensis*. Verum apud Langobardos nihil coniuges ususfructus nomine ex virorum defunctorum bonis ceperunt, nisi quae liberali iudicio, nullo iure cogente, ipsi viri ad eas venire uoluissent. Sunt qui eo in populo primum omnium Aistulphum lib. II. tit. IV. §. IV. *ed. Lindenbrog.* uiris eiusmodi dispositionis potestatem fecisse, eoqne edito legem Luitprandi: *nulli sit licentia coniugi suae de rebus suis dare amplius per qualecunque ingenium, nisi quod ei in die uotorum in methio et morgengab dederit secundum antea edictum, et quod supra dederit, non sit stabile*: lib. II. tit. IV. §. III. correxisse censeant. Nobis, qui pro instituti ratione ostendere debebamus, unde uetustissimi Germani onera matrimonii sustentauerint, unde dos et uiduua maritarum profecta; nam in his antiquitatibus hodierna uiduuarum iura inuestiganda esse recte monet STRVBEN. *de usu et abusu ueteris iuris Germanici*, *Hor. subsec. P. V. p. 49.* mihi que haeret et menti haerebit perpetuo Senkenbergiana sententia, cunctorum omnino iurium, quibus utimur, rationes ex antiquissimis nostris legibus nunquam vel abrogatis, vel peni-

penitus defuetudine abolitis arcessi debere; ad id, quod demonstrare cupimus, efficiendum satis est causam vtriusque dotis tum eius, quae heredes mulieris, etiam si ad secundas nuptias transeuntis: non relictis ex priori matrimonio filiis, *BVRGVNDIONVM IVRE* (cap. XXIII.) dimidia, plerarumque nationum, vt *VISIGOTHORVM* lib. III. tit. I. §. V. *ALEMANNORVM* cap. LV. *BAIVVARIORVM* tit. XIV. cap. VI. integra sequeretur, tum alterius, vsusfructus nomine capiendae adeoque morte fructuariae ad mariti heredes reuersae, donorumque matutinorum, nempe praeter metas mane post nuptias nouae coniugi ferendorum, in quibus hodie fere idem ius custoditur, non tanta vxorum patrimonia, neque remunerationem dotis a muliere vel parentibus eius allatae, sed cupiditatem demerendae vxoris, sed solam virorum liberalitatem, amore dilectae virginis prouocatam, necessitatemque vitae tutelaeque eius dignis atque honestis subsidiis vltra matrimonii tempora prospiciendi, vel lege moribusque impositam, in vetere Germania reperisse ac cognouisse. Quam enim peculii sui vsum, quin arma, vestes, monilia, et quicquid mundi ac ornamentorum nomine ea aetas complectebatur, mulieres non inuidebant maritis, quantulum tamen id peculium fuerit, quod de domo parentum adduceretur, ipsa vox *Phadersii* prodit, qua in *LL. LANGOBARD.* lib. II. tit. I. §. III. rex Rotharis omnem eam substantiam nuncupat: caetera, si arma
C exci-

excipias, at illa profecto dotium loco nunquam ponenda, sed quibus in bellorum periculorumque societatem intrepide se venire generosa mulier significaret, ab auctoribus recte iocalia appellantur. Neque obliuisci debemus, quod ex laudatis legibus liquet, adductas a parentibus pecudes in vxoris heredumque eius dominio permanfisse, ideoque non secus, atque omnem eum ornamentorum ipfarum que rerum vtensilium, quarum vsus magis necessarius erat, apparatus, ceu de peculio Gallorum VLP IANVS obseruat. *cap. VIII. §. III. de Iure dotium* non dotis, sed paraphernorum loco habendas. Qua de re videatur omnino GRVPENVS *Vxor. Theodisc. cap. III.*

VI. Sensim Germaniauctis diuitiis et crescente cum opibus auaritia a prisco more vxores, non pecunias eligendi declinauerunt, Equidem nondum in eam opinionem adductus sum, quam in Daniele, historiarum Gallicarum scriptore, (tom. I. p. 156) probauit GVN D L I N G I V S l. I. cap. II. §. XIII. vt, quae sine dote venissent, Caroli M. aliorumque Carolidarum regum et imperatorum socias hac sola de caussa dignitate vxorum non honoratas, sed in matrimonio inaequali habitas esse mihi persuadeam. Immo vero ex dote mariti, non mulieris, vxorum et concubinarum discrimina aestimare oportet. Quae matutinis donis contentae essent, lege Morganatica ductae voto que inparis matrimonii in torum genialem allectae iudicabantur. Quamquam facile

facile ad credendum inducor, non nobilissimam quamque et locupletissimam virginem, sed egentiores fere dignitateque inferiores mulieres in hanc conditionem consensisse. Neque singularia pacta horum matrimoniorum, praesertim liberorum causa, a iusta patris hereditate, dum sui et legitimi superstites essent, remouendorum, sollicitè excogitata conuentaque esse ignoro. Scilicet his maxime legibus dotis que in primis renuntiatione iustis vxoribus a maritis afferendae concubinitas stetit. v. B. AYRER, *de iure connubiorum apud veteres Germanos*. Circa tempora tamen Pipini et Caroli M. donationes vxorum, quae tandem dotis nomen promeruerunt, sensim apud Francos inualuisse, serius ad caeteros Germaniae populos, qui ab occidentalis Franciae finibus et commerciis remotiores essent, peruenisse, idoneorum monumentorum fide atque auctoritate statuitur. Extant MARCVLPHI formulae XLVIII. aliaeque sequentes apud BIGNONIVM de reciprocis inter viros et vxores donationibus villarum, mansorum, terrarum, domuum, vensilium caeterarumque rerum conceptae. Et sine dubio Franci non tam veteres Gallos, in quibus vestigia moris reciprocandarum dotium deprehendit LVDVICVS *de dote mariti*, tametsi nos quoque testimonio CAESARIS *B. G.* lib. VI. cap. XVIII. fidem habemus, sed Gallorum victores a Francis debellatos Romanos secuti esse videantur. Nam illorum dotes, in vnum quasi nuptiale peculium conflatae,

flatae, tum rationum, tum fructuum ab initio inde matrimonii coaceruandorum causa non nihil dissimilitudinis habent: horum autem iura nouimus sub Francorum quoque imperio custodita, nec tantum inter Romanos retenta, sed sensim ac pedetentim in dominatorum quoque Francorum familias moresque non minori felicitate, quam qua in Visigothicas domos plurimas penetrauerant, recepta, denique in fora et curias ob rerum priuatim pactarum auctoritatem propagata fuisse. Quod in Gothis haud infrequenter accidisse nouimus, vt in vna domo diuersis legibus viueretur, facta cuique eligendi iuris, quo viuere vellet, licentia, ecquis dubitet nuptialibus maxime pactis effectum esse? Visigothorum quidem legis de dote Germanica, quam *puellae traditam* ipsorum etiam iure lib. III. tit. I. cap. VI. *pater eligendi vel conseruandi ipsi puellae potestatem* haberet, mentionem fecimus. Illias dotis modum statuerunt, vltra quem a sponso vel sponsi parentibus nequiequam petere liceat. Sed accipite, quaeso, quam lex V. lib. III. tit. I. exceptionem subiunxerit: nisi *forte, iuxta quod ex* (sic recte LVDOVICVS I. I. ex cod. suo membranaceo reposuit loco vulgaris *et legibus Romanis recolimus fuisse decretum, tantum puella vel mulier de suis rebus sponso dare elegerit, quantum sibi ipsa dari proposseerit.* Videtis; etenim non de Romanis, cum quibus lib. I. tit. I. cap. I. Gothis etiam connubii ius datum; sed de Gothicis mulieribus sermo est; videtis igitur non defuisse seminarum Visigotharum

rum

rum exempla, malentium dotes maritis more Romanarum afferre, quam locupletioribus, nec minus elegantibus, ciuibus Romanis, connubii iure communicato, postponi. Quae ratio quemadmodum etiam in Francis et Longobardis, atque in omni Germanico populo, qui Italiam ac prouincias imperio Romano subtractas incoleret, apud virginum animos desiderio nuptiarum incalentes haud difficile valuisse parentesque amatas puellas in nobili matrimonio collocaturos ad liberalitatem maioribus suis insolitam commouisse videtur: iuncta Clericorum studia omnibus, quibus possent, modis vsurum Romani iuris commendantium, cum ex praescripto CAPITVLAR. lib. VII. §. 179 *prius in connubiis conueniendus esset sacerdos, in cuius parochia nuptiae fieri deberent, et, si licita et honesta omnia inuenisset, tunc per consilium et benedictionem eius virgo sponsari et legitime dotari deberet, quis tam optatum fortunatumque, nescio, an felicem rebus priuatis et publicis exitum habuisse miretur?* Verbo: quae initia, quos successus habuit Romani et Germanici iuris inter Teutonicae originis populos facta coniunctio, eosdem etiam doctrinae de recipiendis mariti et vxoris dotibus, vnde exiit tandem hodierna dotalitii forma, et ortus et progressus animaduertas. Late ea, vt principio se vntium moribus, mox deinde hos sibi, inualescen- te Decretistarum et Legistarum autoritate, accommodauisset, Gallias, Angliam, Scotiam, Hispanias atque Italiam et

C 3

pleraque

pleraque cultioris Europae regna peruagata est. In Germaniam autem ita penitus penetrauit, vt prope cum ipso imperio Romano regiam inter nos sedem collocauisse videri posset.

VII. Nam vt vnice tandem id, quod in patria factum sit, videamus, Saxones quidem imperatores Ottonem M. et Henricum Sanctum dotes ab vxoribus accepisse non legimus, sed Lotharii regis Italiae tabulas nuptiales, in quibus Adelheidae Ottonis M. vxori secundae varia cum plenissimo dominio sint concessa et tradita ipsumque libellum dotis sub matrimonii noui auspicia ab Ottone exaratum atque a FREHERO *in originibus Palatinis* exhibitum *l. c. cap. II. §. XVIII.* iam excirauit GVNDELINGIUS. Henrico autem, quem Sanctum vocant, Babenbergensem ecclesiam, quia ipse liberis carebat, faciente omnium bonorum heredem *Theodoricus Metensium Episcopus*, teste SIGEBERTO GEMBLAGENSI ad an. CIOIII. *dolens dotem et patrimonium sororis suae Chunigundis Imperatoris delegari ab Imperatore Babenbergensi ecclesiae, rebellauit.* Mox vero eodem seculo XI. nondum vergente diuitum vxorum in Germaniam adductarum exempla laudantur. Quae studiosius colligere, quam ab aliis factum videmus, dum in praesenti nec libet, nec licet, notemus tantum apud KOPPIVM l. I. §. VII. antiquissima ex principum Germanorum historiis ab eo allata peregrinarum esse mulierum, sensim cum ipsis opibus prisca moris mutationem afferentium. Etenim quam Gulielmus
Thurin-

Thuringiae Marchio, teste LAMBERTO SCHAFNABURGENSI ad an. CIDLXII. paullo ante mortem *cum magna opum suarum ostentatione* adducere parauit, deinde Vdalricus Carentinorum Marchio in matrimonio habuit, Hungara fuit; coniux Henrici Leonis, *cum argento et auro et diuitiis magnis* aduecta, quae principi ea re nimis confiso tantum non exitiosae fuerunt, regis Angliae filia; HELMOLD. *Chron. Slauor.* lib. II. cap. X. *factum, ut quatuor millia marcarum cum filia persolueret librata pondere publico*, quod Carolus M. instituisset, cum Valdamaro Danorum rege a patre sponsi Friderico Ahenobarbo initum, cuius etiam Valdemari vidua *cum multo thesauro et suppellectile egressa de terra sua* in manum noui coniugis Ludouici Thuringi conuenit. ARNOLDVS LVBECENS. lib. III. cap. I. et XV. Tametsi apud Hungaros etiam Danosque et mistas cum Venedis Gothicas Vandalicasque reliquias dotis a maritis vxoribus afferendae olim viguit consuetudo, a Slaus in Teutonicas oras egressis non tantum ex Vandalorum, Anglionum, Herulorum, Burgundionum institutis accepta, sed ex patrio etiam et domestico ipsorum iure retenta. cf. HENR. NETTELBLAD. *I. c. sect. I. §. XI.* et, quem ipse laudauit, IOH. SAMVEL BERTHVS *de connubiorum ritu sponsalicio* p. LVIII. Ipsi quidem Germanici principes haecenus veterem morem diu retinuerunt, vt exiguas in re lauta familiari dotes etiam filiabus principum atque illustrium viro-

virorum a parentibus constitutas eruditi animaduerte-
runt. Digna sunt lectu, quae habet ESTOR. in *Opusc.
Teutonice editis* P. III. p. 736. et in libello: *an dotalium
cesset propter secundas nuptias* cap. III. §. II. Hodieque
illustrissimarum gentium pacta filiarum dotibus modum
pleraque satis tenuem posuerunt, et potentiores inpr-
mis in nuptiis spes maiores, quam pecuniam praesen-
tem respiciunt. Sed introducta tamen in magnatum
et nobilium domos est consuetudo dotandi filias, ea-
demque rusticos inter et oppidanos, et in oppidis qui-
dem inde, vt videtur, a seculo XII. auctoritate legum
Romanarum, opibus etiam per commercia affluentibus
viget.

VIII. Quomodo vero rem nouam cum vetere iure con-
sulti conciliauerunt? In urbibus quidem tandemque et-
iam inter rusticos fere sic, vt vix obscura vestigia pri-
sci Germanici moris passim extant, et, vbi coniugum
bona non omnino communia sunt, pars bonorum ma-
riti lege vel moribus viduae superstiti, siue pleno, siue
vsusfructus iure debita, sola fere ex antiqua dote viro-
rum supersit, sed dotis quidem nomen de ea vix audiat.
Quamquam enim non ambigitur, posse etiam oppida-
nos et rusticos, ex quibus bonis licet, vxoribus do-
talitia constituere: quod nouum vocabulum discernen-
dae maritalis dotis a muliebri quasi ex compromisso tan-
dem receptum est, cum in veterrimis chartis dotali-
tium, doarium, duarium, dotarium, viduum, vi-
dualitium,

dualitium, eadem semper diuersorum nominum res, promiscue dos appelletur: rarior tamen eius vsus est inter ciuici ordinis homines, nisi equestria forte praedia possidentes; inter rusticos autem pene nullus. Saepius adhuc inter ciues, velut in superioris Lusatiae ciuitatibus religione prisca iuris Saxonici, de Morgengaba, matutino munere, conuenitur. Dotes mulierum viri, donationes propter nuptias mulieres amant, quasi omnes ius ciuitatis Romanae ex antiquo Legistarum decreto se consecutas esse nouissent. Nobiles autem et principes, quibus non expedit promiscuam feminarum successione in bona parentum admittere, aut per publicas etiam vel priuatas pactiones non licet, cum generos magnis atque opimis dotibus, vnde omne matrimonii onus sustineretur, nec possent beare, nec velent, neque etiam ipsi tam lautis pecuniosarum mulierum conditionibus vterentur, tametsi dotes vxorum non penitus aspernati in earum que etiam filiabus constituendarum, imperio consuetudinis, aliquam necessitatem adacti, nihilo minus de vetere maritorum dote retinenda et vindicanda cogitauerunt. Quod iure consulti et formularii, barbarum hominum genus, peregrinarum legum sapientia gloriosum patriique moris ignorantissimum, ante aliquot secula ita interpretati sunt, vt dotem ab vxore afferri dicerent, eandemque aequali donatione propter nuptias maritum remunerari, sicubi de alimentis vxorum ex maritali hereditate ali-

D

quid

quid statutum reperissent, arbitrarentur. Sic factae sunt nobilibus viris officinae, postremoque, nisi aliud conuenisset, pro lege habitum est, quantum pecuniam mulier dotis nomine intulisset, tantundem ipsi vicissim tacita propter nuptias donatione tributum esse intelligi. Sed quoniam videbant boni iureconsulti, saepe fructus tantum bonorum quorundam maritalium viduae superstiti assignari, eos vero saepissime ultra modum ex lege foenebri (quis credat, nisi publice nota res esset, etiam foenebres leges ad dotalitia Germanorum adductas?) in usura fortis tenendum dari, excogitauerunt nouam rationem rei Romano et Canonico iuri conciliandae, nempe quod viderent dotem mulieris ad secundas nuptias transeuntis plerumque apud natos ex priori matrimonio remanere, interdum etiam morte ipsius ex singulari pacto ad legitimos viri heredes peruenire, dicentes et peregrini iuris auctoritate etiam imperantes, usuras dotis et donationis propter nuptias solito mutuarum pecuniarum foenore maiores ipsam mordere, et omnem obligationem morte mulieris periri atque extingui. At illa quidem insipida atque infusa doctrina in regnantium principum domos et familias penitus penetrare non potuit, quanquam aliqua impressio- nis vestigia in earum etiam pactis tum nuptialibus, tum familiaribus deprehenduntur. Felicior conatus in caeteris. Enimuero in plerisque Germaniae regionibus possessores praediorum nobilium atque dynastiarum

nouo

nouo eo iure vtuntur, vt donationem propter nuptias dori mulieris exaequasse, et de duplicatis vtriusque vsuris pro dotalitio sortem peremturo soluendis, nisi in quibus terris viduam cum sorte dimittendi facultas apud successores mariti est, aut femina dotis repetitionem elegerit, conuenisse fingantur. Qua de caussa cauere solent et per leges feudorum aut familiae etiam debent, ne nimis grandem pecuniam dotis nomine recipiant, quippe successoribus adeoque ipsis filiis suis ex parocimia vulgari *Reiche Mutter, arme Kinder* exitiosam futuram; caeteris pro paraphernis, lege tranquillitatem domus post mortem ipsorum non tam facile turbaturis vtuntur. Quemadmodum vero ipsa dotalitii quantitas ad rationem dotis exacti admodum variat, nec quadruplices vsurae, quae in Saxonia legitimae sunt et quas ducendi rationem MENKENIUS de *quantitate dotalitii praecipue in Saxonia* demonstrauit, in caeteris quoque Germaniae regionibus vbiuis penduntur, sed ea tota res fere ex pactis et singularibus consuetudinibus aut constitutionibus pendet: quare etiam in his terris integrum est coniugibus, de minore, quam legitima ducarii summa inter se conuenire, quin absque eorum iniuria, quibus ipsi imperare non possunt, etiam de maiore: sic mores quoque priuatorum et variarum regionum Germanicarum leges cum regula noui iuris ceu iurconsultorum carmine: *Leibgut schwindet das Hauptgut*, id est, dotalitium dotem donationemque propter nuptias

absorbet, non vbique conspirant. v. HERTIVS
Opusc. Vol. II. tom. III. lib. II. Par. XXII. Quin REPKO-
 VII nostratis praecepto: *Man soll ihr auch wieder auf-
 lassen und geben, was sie zu ihrem Mann gebracht, l. P.*
S. lib. III. art. LXXIII. ea paroemia manifeste repug-
 nat. Contra eam statuit *Ius equestre Bremense* tit. VII.
 et aduersus eandem in Brunsvicensi iudicio pronuncia-
 tum esse refert LEYSER, in *app. diff. de Feudis Brun-
 svicenf.* §. XXVIII, atque hodierni fere omnes iure-
 confulti eam opinionem tuentur, contradicente mulie-
 re consuetudinem absorbendae praestito vidualitio
 dotis, in quibus regionibus nihil de ea re publice con-
 stitutum sit, ab heredibus mariti probari debere. v. BER-
 GERI *Selecta Iuris dotalitii capita* §. XXXX. Ne di-
 cam, laudatum NETTELBLADIVM *l. c. sect. III.* §.
 XXXVII. viduis vna cum dotalitio vel statutariam
 bonorum mariti partem vindicare anniti. Ex quibus
 omnibus liquet, non eo vsque corruptos esse peregrini-
 nis legibus patrios mores, vt penitus Germanicae dotis
 sine vlla vxoriae donationis captatione et lucro a mari-
 tis constituendae obliiti essemus; adeoque in mentem
 venit viris doctis, dotalitii et vidualitii discrimina face-
 re, illoque verbo dotes maritorum ad reciprocationem
 muliebrium datas vel promissas, at, quae non pacta
 muliebri dote, aut illa etiam restituta darentur, vidu-
 tia, vidualitia, vitalitia, appellare. Sed his verborum
 differentii monumenta medii aevi repugnant.

Caeterum

VIII. Caeterum vtrum gratis, an in dotis muliebris pensationem maritus dotalitium constituerit, vt de successorum obligatione praestandi eius promissi iudicare queamus, non perinde est. Ne auita quidem bona nexu clientelari soluta, nisi coheredum consensu, libere a viro vxori in dotem dari posse, auctor *Iur. prouinc. Alemannici* monet cap. XXXI. Multo autem maiores difficultates longeque plures cautiones habet doarium constitutio in feudis. Verissime REPKOVIVS scripsit: *in proprietatibus vera donatio, seu vitae prouiso fit mulieri, et non in feudo, quia in proprietate nemo illam ad vitam ipsarum infringere potest; in feudo vero eam multis modis vitari contingit: I. P. S. lib. III. art. LXXV.* atque inuictis rationibus ostenderunt SCHILTERVS *ad Ius Feud. Alemannicum* cap. LXIV. KOPPIVS loco supra laudato et SENKENBERGIVS *Select. Iuris et histor. tom. III. p. 533.* ad ius dotalitii in feudo habendum domini consensionem requiri. Scilicet ipsorum feudorum apud clientes proprietates non est, sed mere vsusfructus iuris Germanici, quem dominium vile vocant. Hunc cum vassalli olim precario, deinde sine iure transmittendi in liberos dominorum liberalitati acceptum referrent, qui potuisse eos ius suum cum morte sua ad dominos rediturum a mortis tempore in viduas suas vxores transferre existimes? Ex quo autem hereditaria facta sunt feuda, nouimus eorum alienationem omnino prohiberi, nisi speciali lege vel

consuetudine curiae aut prouinciae concessam. Solet quidem datio feudi pro dotalitio e numero illicitarum alienationum eximi, propter ea, quod, qui det, ideo feudum a domino recognoscere non desistat, nec mulieri plus iuris in feudo concedat, quam aut ipse habeat, aut successores voluntati eius obnoxii sint habituri. Quod etiam per subinfederationem fieri posse non ambigitur, quanquam olim illustres viduae non raro ab ipsis dominis maritorum de integris praefecturis pro dotalitio inuestiri solebant, taliumque feudorum innumera fere exempla commemorantur, (vid. MÜLLERI *Staatscabinet* P. II. cap. 11.) hodie vero et hoc et illud constituendi dotalitii genus fere ab usu recessit, neque viduis, nisi ius vtendi et fruendi aliquanto tamen melius, quam ex lege Romana, conceditur. cf. E. M. CHLADENII disp. *Ius viduae doariae an merus sit ususfructus*. Sed si quid veri ac firmi iuris in feudo consequi velit doaria, natura feudorum non patitur, vt sine domini atque agnatorum vel coinuestitorum consensu illud nancisci possit, adeoque irrita iure communi erit mariti atque vxoris pactio de redbibus feudi pro dotalitio habendis, simul feudum ad agnatum aut dominum, qui non consenserit, deuoluatur aut redeat. Irrita, inquam, erit ista conuentio ratione domini agnatorumque; nam et horum consensum prorsus necessarium esse, KOPPIVS docet ac SENKENBERGIVS; neque adeo feudum hypothecae supponet, nec retentionem mulieri faciet, neque dota-

dotalitiis ususfructus contra extraneos possessores defendi poterit, quanquam mariti heredes voluntati eius obsequi debent. Quod etsi eruditiorum hominum nemo hodie facile negat, passim tamen alio iure utuntur viduae vassallorum, et dotolatii ex feudo petendi, velut in hac nostra Saxonia, sola dotis muliebris illatione ac versione in feudum, quae quidem facta esse praesumitur, non requisito domini agnatorumque aut coinuestitorum consensu consequuntur.

X. Quippe ab hac ipsa versione dotis in feudum aiunt dotalitiis exinde praestandi necessitatem oriri, et FRIDERICI II. constitutione Neapolitanis et Siculis data lib. III. tit. XV. tandem in morem iuisse. Igitur indotatae vxori in allodio quidem dotalitiis posse constitui, at ex bonis priuatorum feudalibus nunquam illi deberi, omnes doctores, quotquot et mihi et HENR. NETTELBLADIO (vid. *libr. laud. Sect. II. §. XXVI.*) euoluere licuit, acriter defendunt. Qui curatius rem definiunt, inter quos GE. LYDOVICVS BOEHMERVS est, vir iuris feudalis peritia excellens, *Princ. iur. feud. lib. I. Sect. II. cap. XI. p. 325. et 332.* indotatas quidem priuatorum hominum coniuges ad vidualitii ex feudo petitionem admittunt, si feudum mere hereditarium sit, aut si in beneficio non mere hereditario mariti id constituerint, quorum heredes feudum possideant, praeter ea si ii, ad quos beneficium peruenerit, constitutionem eius suo assensu probauerint, denique

denique si pacta familiae adsint, quibus hi, qui sunt de familia, ad illud vel praestandum, vel constituendum obstringantur. Nemo erit, opinor, qui in his omnibus exemplis non oppido dotalitii ex feudo praestandi necessitatem agnoscat, quanquam forte omnium primus BOEHMERVS inter elementorum iuris feudalis scriptores eas formas tam distincte commemoravit. Verum ego quidem in hac largitione non acquiesco, lactor que mecum fere consentientem videre NETTELBLADIVM. c. Videor mihi hodierni iuris necessitatem intelligere, quae dominum atque agnatos ad viduae indotatae dotarium concedendum interdum obstringat. Quisquis dotalitii originem indolemque perspexerit, cuius hoc libello memores feci meos lectores, is cum NETTELBLADIO statuet, verum et proprium dotalitium hodiernum esse, non quod ad muliebrem dotem se referat, sed quod domini atque agnatorum consensione in beneficio constitutum sit; illud vero prius irregulare, improprium atque extraordinarium esse. Quanta, quaeso, chartarum farrago, quanta copia exemplorum publice innotuit, quibus ea sententia confirmatur! Vana est eorum opinio, quibus FRIDERICI II. constitutio in regno Neapolitano et Siciliae promulgata mutationem prisca moris in Germaniam attulisse videtur. Immo vero hoc vnum curiarum quarundam feudalium benignitate ac liberalitate accidit, ut dotis illatae ratio in constituendo dotalitio habeatur, tametsi con-

consensum domini agnatorumque maritus viuis non impetrauerit. Citra hanc talem liberalitatem ac consuetudinem secundum iustam iuris feudalis Langobardici regulam II. Feud. VIII. §. II. ex causa huius Romanae siue vxoriae dotis *post mortem viri ad mulierem nihil pertinet*. Sed idem beneficium viduis etiam indotatis singulari dominorum gratia saepe tributum esse mihi persuadeo. Res, nisi me omnia fallunt, processit hoc ordine. Initio vassallorum ac ministerialium nuptiae, vt hodie eorum, qui sub centurionibus militant, non debuerunt sine dominorum consensu iniri. Inde celebratissimum illud maritagium, de quo CRAGIUS in *Iure Feudorum* lib. I. tit. XXXI. et GRYPENIUS *Vxor. Theodisc.* cap. I. tradiderunt, et quod in Gallia, Scotia atque Anglia reges et barones diu retinuerunt. Eo consensu ob onus alendi ac tuendi vassallorum ministerialiumque viduas atque liberos, dominis saepe impositum, opus fuit. Introducta filiorum agnatorumque successione in feudis, cum tandem ministeriales etiam idem ius consecuti essent, clientes plenam matrimonii libertatem propter ea, quod viduis earum et liberis sine dominorum dispendio prospici posset, sensim ac pedetentim sunt consecuti. Sicut vero ea aetate, qua maritacionis ius durabat, ducendae vxoris facultas haud difficile impetrabatur, dum cliens pretium nuptiale, vnde vidua olim mulier ali posset, (sic enim maritaggi censum interpretor) in domini tutela deponeret, aut filiam conuassalli

E

in

in matrimonium peteret, cuius tuendae atque elocandae post mortem parentis cura plerumque ad dominum pertinebat, sic utilitatis publicae atque ipsa feudalis disciplinae ratio postulavit, ut, maritaggio tandem remisso, in feudis quoque ex pacto et providentia maiorum ad solam acquirentis masculam progeniem perventuris, nisi propria vassallus eademque alendae mulieri suffectura bona haberet, constitutio dotalitii permitteretur, agnatique sine idoneis rationibus contranitentes ad impertiendum consensum a domino cogi possent. Faciles inprimis dominos inuenisse, qui conuassalli filiam ducerent, ex legibus etiam singularium curiarum clientaribus intelligitur. En Teclenburgicam a LVDOVICO Reliquiar. tom. II. n. LXXVII. p. 303, exhibitam: *Da zwey aus den Lehnleuten zur Ehe schreiten, und die erste Nacht beygelegen sind, so ist die Leibzucht aller des Mannes Güter der Frauen, als wenn sie dieselbe von dem Grafen zu Lehen empfangen.* Inde est, quod extra Germaniam lex ipsa passim et consuetudo viduis usufructum feudorum mariti pro dotalitio tribuit Quod de Gelriae et Brabantiae feudis SANDIVS, de Anglicanis COVELLVS *Inst. Iur. Anglican.* lib. I. tit. X, tradit. Principibus in Germania feminis, licet nullum marito dotem attulerint, vidualitium constitui, omnes consentiunt. cf. MYLER. AB EHRENBACH *Gamolog. person. illustr.* cap. X. LVDOLPHVS *de iuribus feminar. illustr. Sect. II. membr. II. §. V.* VVOLFVS *Elem. Iur. feudal. cap. XV.*

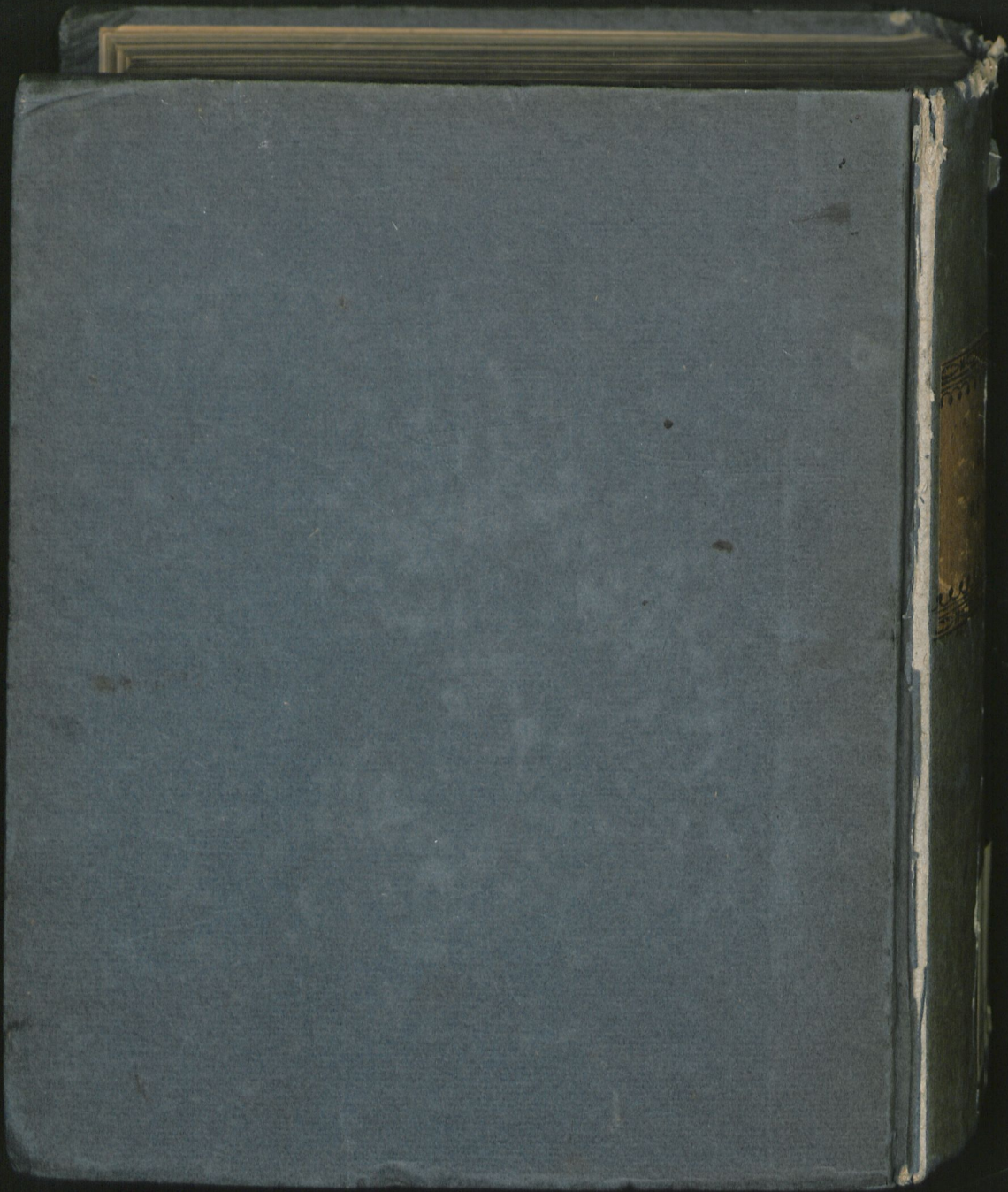
XV. §. XIV. BOEHMER. *Princip. Iur. feud. §. CCCCXXXII.* Praesto sunt leges publicae, quibus etiam ipsi principes ad vassallorum suorum preces dotalitii in feudis constitutionem se ratam habituros esse spondeant, nec forte vnum exemplum haud impertitae consensionis, dum maritorum de feudo adeoque de re domini liberalitas modum Germanicae dotis non excefferit, nec quis aliunde providere potuerit suae vxori, e tabulariis proferetur. Quod de doario ex dote mulieris et donatione propter nuptias oriundo traditur, id partim veritati repugnat, partim eo pertinet, vt quarundam regionum singulari iure tum dotalitii quantitas inde existimetur, tum versio vxoriae dotis in feudum, tametsi a viro propriis bonis non destituto facta, consensionem tamen in feudi obligationem pro dotalitio necessariam reddat. His omnibus probe consideratis quis dubitet, non ex aequitatis modo et benignitatis, sed ex urgentibus quoque iuris Germanici rationibus vassallo indotatae vxoris vidualitium ob aliorum bonorum egestatem in feudalibus constituturo domini atque agnatorum consensum denegari vix posse, sed penes dominum esse, quem eius dotalitii modum pro dignitate mariti et magnitudine beneficii velit statuere? Inde est, quod teste FLEISCHERO *Instit. iur. feud. cap. XX. §. XII. adhibito domini atque agnatorum consensu, et dote legitime constituta, non amplius quaeritur, virum dos et quanta fuerit illata.* Ex quo de vsu forensi iudicare licebit,

00 A 6448

ULB Halle
002 928 140

3

DE ALIMENTIS
VIDVAE INDOTATAE
EX FEVDO DEBITIS

ILL. ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE
P R A E S I D E
D. IOHANNE THEOPHILO SEGERO
EIVSDEM ORDINIS ET SVPREMAE IN PROVINCIA
CVRIAE ASSESSORE ATQVE ANTECESSORE

FRID. CAL. OCTOBR. AN. C1D1D CCLXXIIII

H. L. Q. C

D I S P V T A B I T
CAROLVS HENRICVS SCHVVABE
NOSSENA MISNICVS

L I P S I A E

E X O F F I C I N A L A N G E N H E M I A

L. M. Wolf

23. A

